

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku K. Ś.
przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w W. obecnie Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.
o rozliczenie emerytury policyjnej w związku z przychodem,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 lutego 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 sierpnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2015 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...], w sprawie z wniosku K. Ś. przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w W. o rozliczenie emerytury policyjnej w związku z uzyskanym przychodem, oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 14 maja 2014 r., którym oddalono jego odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 26 marca, 27 września, 30 września i 1 października 2013 r. Zaskarżonymi decyzjami o rozliczeniu rocznym i miesięcznym emerytury policyjnej, organ rentowy ustalił wysokość osiągniętego przez wnioskodawcę przychodu w latach 2010 - 2012 oraz w okresie od stycznia do kwietnia 2013 r. i wyliczając każdorazowo kwotę

wypłaconego świadczenia nienależnie pobranego, wskazał, że kwota ta będzie potrącana z bieżącej emerytury po uprawomocnieniu się decyzji. W ocenie Sądu Apelacyjnego, skoro wnioskodawca złożył wniosek o przeliczenie emerytury w dniu 6 maja 2013 r., to oznacza, że przysługiwało mu prawo do emerytury w wysokości 75 % podstawy wymiaru od dnia 1 maja 2013 r. Powyższe wskazuje, że rozliczenie wypłaconego wnioskodawcy świadczenia w latach 2010 - 2012 oraz w okresie od stycznia do kwietnia 2013 r. było zasadne, ponieważ w tym okresie przysługiwało wnioskodawcy prawo do świadczenia emerytalnego w wysokości niższej niż 75% podstawy.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie prawa materialnego: 1) art. 33 w związku z art. 41a ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.; dalej również jako „ustawa zaopatrzeniowa”), poprzez ich błędną wykładnię powodującą uznanie, że organ rentowy może nie działać z urzędu, a następnie wywodzić pozytywne skutki prawne ze swojego niedziałania, 2) art. 32a ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez uznanie, że w razie doręczenia decyzji na nieaktualny adres, osoba uprawniona ponosi negatywne skutki takiego nieprawidłowego doręczenia, 3) art. 41 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że możliwe jest dokonanie obniżenia świadczenia z tytułu osiągania przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, w sytuacji, gdy przed wydaniem decyzji w przedmiocie obniżenia świadczenia wydana została decyzja potwierdzająca, iż emerytura uprawnionego stanowi 75% podstawy jej wymiaru bez zwiększenia z tytułu inwalidztwa, pozostającego w związku ze służbą, 4) art. 65 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez dokonanie wykładni treści oświadczenia woli odwołującego się, z pominięciem okoliczności jego złożenia i zasad współżycia społecznego. Ponadto pełnomocnik

wnioskodawcy wskazał, że z uwagi na charakter postępowania w sprawach dotyczących prawa do świadczeń z ustawy zaopatrzeniowej, z ostrożności procesowej, na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., alternatywnie podnosi zarzuty wskazane w punktach 1-3 powyżej jako zarzuty w zakresie naruszenia prawa procesowego, które to naruszenia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

W oparciu o powyższe pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie zachodzą istotne zagadnienia prawne wymagające wykładni budzących wątpliwości przepisów prawa, poprzez wyjaśnienie - czy w razie uzyskania przez organ emerytalny informacji w trybie art. 41a ustawy zaopatrzeniowej, która stanowi nowe dowody lub okoliczności istotne dla ustalenia prawa do świadczenia emerytalnego albo jego wysokości organ emerytalny ma obowiązek działania z urzędu czy jedynie takie uprawnienie oraz czy skutki niedziałania organu emerytalnego z urzędu mogą obciążać uprawnionego do świadczenia, czy na gruncie art. 33 ustawy zaopatrzeniowej uprawniony ma prawo do złożenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalnego z datą określoną we wniosku, wcześniejszą niż data złożenia wniosku oraz czy na gruncie art. 41 ustawy zaopatrzeniowej, możliwe jest obniżenie świadczenia w sytuacji, gdy w dniu wydania decyzji w przedmiocie rozliczenia rocznego i miesięcznego emerytury policyjnej (z mocą wsteczną) w obrocie prawnym funkcjonowała decyzja potwierdzająca prawo świadczeniobiorcy do świadczenia w wysokości 75 % podstawy wymiaru, a z akt sprawy wynikało, że taki stan miał miejsce również w okresie, w którym uprawniony osiągał przychody z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni

Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPIUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

W ocenie Sądu Najwyższego pełnomocnik wnioskodawcy nie zdołał wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., II UK 275/14 (niepublikowany), należy wskazać, że od dnia 4 lipca 2009 r. art. 41 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a-6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., dalej ustawa emerytalna), nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. Natomiast ust. 3 tego artykułu precyzuje, że w razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury lub renty inwalidzkiej ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości. Zdaniem Sądu Najwyższego unormowanie art. 41 ust. 1-4 ustawy zaopatrzeniowej jest komplementarne, a z przepisu art. 41 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej wynika, w jakich sytuacjach emerytura nie podlega ograniczeniu w związku z osiąganym dodatkowym przychodem przez emeryta policyjnego. Art. 18 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej koresponduje z tą regulacją prawną: kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o

których mowa w art. 25, nie może przekroczyć 75% podstawy wymiaru emerytury. W przypadku zwiększenia emerytury, o którym mowa w art. 15 ust. 4, kwota emerytury nie może przekroczyć 80% podstawy wymiaru emerytury. W myśl art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej emerytura dla funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby i wzrasta o: 1) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy dalszy rok tej służby; 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów składkowych poprzedzających służbę, nie więcej jednak niż za trzy lata tych okresów; 3) 1,3% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów składkowych ponad trzyletni okres składkowy, o którym mowa w pkt 2; 4) 0,7% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę. Należy także podkreślić, że w art. 15b ustawy zaopatrzeniowej wprowadzono odmienne zasady określania wysokości emerytur policyjnych w stosunku do osób, które pełniły służbę w organach bezpieczeństwa państwa wymienionych w art. 2 ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i które pozostawały w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., obniżając wysokość emerytur w zakresie wynikającym z okresów służby w tychże organach. Zgodnie bowiem z art. 15b ust. 1 ustawy w przypadku wskazanych osób emerytura policyjna wynosi: 1) 0,7% podstawy wymiaru - za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990; 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, wskazanych w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz pkt 2-4 ustawy zaopatrzeniowej. W ocenie Sądu Najwyższego zgodnie z art. 41 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej do osób, których emerytura jest niższa niż 75% podstawy jej wymiaru - w tym również na skutek obniżenia dotychczas pobieranej emerytury w związku z pełnieniem służby w organach bezpieczeństwa państwa, zgodnie z dyspozycją art. 15b ust. 1 ww. ustawy - zastosowanie znajdują regulacje określone w art. 41 ust. 1 i 3 ustawy zaopatrzeniowej, tj. zawarte w tych przepisach zasady zmniejszania świadczeń. Taka subsumpcja odnosi się również do wnioskodawcy, skoro Instytut Pamięci Narodowej poinformował organ emerytalny w dniu 6 lipca 2009 r., że wnioskodawca w okresie od dnia 15 września 1986 r. do dnia 31 lipca 1990 r. pełnił służbę w organach bezpieczeństwa państwa. Stało się to podstawą do

zmniejszenia wysokości emerytury od dnia 1 stycznia 2010 r., do kwoty 7.103,36 zł, przy ustaleniu, że emerytura z tytułu wysługi wynosi 71,59 % podstawy wymiaru – na podstawie art. 15b w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej, co prawidłowo zinterpretowały Sądy w jego sprawie.

Natomiast w kwestii złożenia ponownego wniosku i wskazywanego problemu prawnego - czy na gruncie art. 33 ustawy zaopatrzeniowej uprawniony ma prawo do złożenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalnego z datą określoną we wniosku wcześniejszą niż data złożenia wniosku, trzeba przypomnieć, że wypłata świadczeń emerytalno-rentowych może nastąpić od dnia powstania prawa tylko wtedy, gdy powstaniu prawa towarzyszy wniosek o jego wypłatę złożony nie później niż w dacie powstania prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2015 r., III UK 10/15, niepublikowany). Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. W myśl art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się jednak poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, ale nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Przytoczone przepisy uzależniają początkową datę wypłaty świadczenia od daty złożenia wniosku o to świadczenie. Podobnie w ustawie zaopatrzeniowej, art. 33 stanowi, że prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej albo z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w tej sprawie zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawnione nowe okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość. Stąd samo spełnienie przez ubezpieczonego przesłanek warunkujących prawo do świadczenia *in abstracto* nie stanowi jeszcze podstawy do wypłaty świadczenia. Generalna zasada prawa emerytalno-rentowego przewiduje bowiem, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury lub renty (tj. spełnienia ustawowych warunków ich przyznania), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wypłatę świadczenia. Innymi słowy wypłata wymienionych świadczeń może nastąpić od dnia powstania prawa tylko wtedy, gdy powstaniu prawa towarzyszy wniosek o jego wypłatę złożony nie później niż w dacie powstania prawa. Powyższa

zasada wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, to jest za okres po nabyciu prawa, ale przed złożeniem wniosku o świadczenie (jego wypłatę).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

I.n